

Onlangs verscheen een hertaalde editie van de Eigenschappen van het Zaligmakend geloof. Het zijn preken van Alexander Comrie. Comrie heeft deze preken gehouden in de jaren 1739-1740. Het boek werd in 1744 voor het eerst uitgegeven. De preken zijn dus gehouden halverwege de 18^e eeuw in de dorpskerk van Woubrugge. De 18^e eeuw is tevens de eeuw van de Verlichting. Deugd, fatsoen en moraal waren in die tijd de belangrijkste zaken. Ergens las ik het volgende over deze tijd: “Onder de opiniemakers van links tot rechts in het religieuze spectrum was het echter een uitgemaakte zaak dat de deugdzame burger een gelovige was, en andersom. Zo’n beschaafde, openhartige en vaderlandslievende burger heette dan ‘verlicht’”. Deugdzaamheid en geloof vielen volgens velen samen. Wie de eigenschappen doorleest zal snel merken dat Comrie tegen deze geest krachtig stelling neemt. Het gaat hem om het ware leven der genade. Zielen moeten oprecht en op goede gronden met Christus verenigd worden. Daar gaat het om. ‘Jezus en uw onsterfelijke ziel met elkaar verenigd te krijgen’ was het verlangen van Comrie. Ook vandaag is dat nog het grote verlangen van alle dienaren des Woords. Daar gaat het tenslotte om in de Bijbel, de belijdenis en het leven der genade.

Het boek van Comrie bevat 14 preken. Sommigen zijn wat aan de lange kant. Anderen zijn weer iets korter. De eerste preek gaat over de geloofsvereniging met Christus. Door het ware geloof worden Gods kinderen met Christus verenigd. Als tekst voor deze preek kiest Comrie 1 Kor. 6:17. Daar lezen we: “Maar die de Heere aanhangt, is één geest met Hem”. Reeds in de inleiding op de preek komen we iets tegen over de geest van de tijd. Vele mensen denken, aldus Comrie, dat als zij enige zonden kunnen nalaten en enkele godsdienstige plichten nakomen, ze dan wel zalig zullen worden. Deze misvatting ligt ten grondslag aan de roomse leer en die van de Remonstranten. Het is ook geest van de opkomende verlichting. Kennelijk had dat invloed op het denken van gemeenteleden. Vandaar dat Comrie daartegen waarschuwt: “Onze bedoeling is nu, mijn geliefden, om u zo veel wij kunnen tegen deze verkeerde opvatting te waarschuwen en voor u aan te tonen dat wij éérst door het ware zaligmakende geloof in Christus moeten zijn, zoals de rank in de wijnstok, en dat wij dan pas enige heiligmaking kunnen betrachten”. Zondaren moeten eerst in Christus zijn; pas daarna komen de weldaden zoals vergeving, vernieuwing en volharding. Eerst legt Comrie in de eerste preek uit

waarin de vereniging bestaat. Het is een zeer nauwe en verborgen vereniging waardoor de ‘persoon van de gelovige met de Persoon van Christus door het geloof wederkerig verenigd worden’. Deze vereniging heeft twee banden. Eerst is er de band van de Geest van Christus. Dat betekent dat Christus Zichzelf met de uitverkoren zondaar verenigt. Het gaat dus van God uit. De Heilige Geest neemt bezit van de dode zondaar (Ezech 37:5). Vanuit de mens gezien is er niets wat hier aan vooraf gaat. De zondaar wordt levend gemaakt door de werking van Gods Geest. Daarna zien we dat het nieuwe leven ‘zich traspgewijs openbaart’ (pag. 51). Comrie bedoelt dat het ware geestelijke leven zich geleidelijk aan ontwikkelt. Het werk van Gods Geest komt ‘eerst in zwakkere en minder geheiligde’ dingen openbaar. Naderhand zal het zich openbaren in ‘sterkere en meer geheiligde daden’ (pag. 51)

De Geest van Christus legt dus een band tussen de uitverkoren zondaar en Christus. De gelovige van zijn kant gaat zich ook met Christus verenigen: “Zo verenigt ook de uitverkorene, die door de Geest leven gemaakt is, zich zo nauw mogelijk met de Persoon van Christus door het oprechte, zaligmakende geloof”. Voor het bijbels fundament onder deze gedachte verwijst Comrie naar Joh 15:5 waar de Heere zegt: “Ik in hen”: dat is de band van Gods Geest. “Zij in Mij”: dat is de band van het ware geloof. Zoals in een huwelijk, zo worden Christus en de gelovigen aan elkaar verbonden. Er is ook een wederzijdse toestemming. De Heere heeft een gewillig volk op de dag van Zijn heikracht.

Wat zijn nu de geloofsdaden waardoor een ziel zich met Christus verenigt? Aan welke zaken moeten we dan denken? Eigenlijk gaat het hele boek van Comrie daarover. Welke daden oefenen Gods kinderen als ze door het geloof Christus aannemen en met Hem verenigd worden. Comrie noemt dan enkele daden. Laten we er eens bij stilstaan.

Het eerste wat Comrie noemt is het *breken met de zonde*: “Er ontstaat een gulle, hartelijke en ook algemene afkeer van alle zonde, en daarnaast een hartelijke geneigdheid het goede te doen”. Comrie verwijst naar de bekering van Paulus die vrijwel onmiddellijk na zijn ontmoeting met Jezus op de weg naar Damaskus uitroept: Heere, wat wil Gij dat ik doen zal (Hand 9:6).

Het tweede wat Comrie noemt is de *doorleving van het gescheiden zijn van God*. “De ziel begint ook heel duidelijk haar gescheiden zijn van God te zien en

gaat dat in het verborgene met de meest bittere droefheid voor God betreuren. De ziel druipt nu van droefheid, omdat ze Jezus mist en in een onuitsprekelijke ellende en jammerlijke toestand verkeert”. In de derde plaats leert de ziel van dag tot dag en hoe langer hoe meer dat *de vereniging met de Borg noodzakelijk is*. De schuld van de zonde gaat meer en meer wegen in het leven. De schuld kan alleen betaald worden door een Borg. In deze omstandigheden honger, dorst en hijgt de ziel om Jezus Zelf. Ze loopt Hem aan als een waterstroom. Verder laat de Geest ook iets zien van *de heerlijkheid en de beminnenswaardigheid van de Persoon van Christus*. “De achting en de eerbied voor Hem stijgen tot het allerhoogste”. Er komt een sterk verlangen in het hart naar Christus en Zijn gerechtigheid.

En dan komt tenslotte de meest wezenlijke daad van het geloof. Voor de volledigheid citeer ik hier Comrie maar volledig. *De ziel gaat zich verenigen met Jezus*: “Hoewel de ziel brandt van liefde tot de Borg, is ze dikwijls heel bevreemd en bedroefd als ze Zijn beminnelijkheid en noodzakelijkheid niet ziet. Ze durft dan de vrijheid niet aan om Hem aan te nemen, omdat ze zich zo onwaardig gevoelt. Maar juist daarom wordt het aanbod van genade met veel nadruk aan haar hart gelegd, waardoor ze opmerkt dat de nodiging tot haar uitgaat en dat het Gods gebod is, dat ze – hoe ellendig ook – niet alleen mag maar ook moet geloven in de Borg. Dat goddelijke huwelijksverbond draagt dan ook haar goedkeuring weg en ze geeft aan Jezus het jawoord. Ze zet het zegel op Gods getuigenis dat Hij waarachtig is, en roept uit: O God, mag en moet iemand wiens zonden als scharlaken en karmozijn zijn, op Uw eigen Woord tot een Borg komen? Zie daar, U bent mij te machtig, U hebt mij overreed. Ik kan mijn hart niet inhouden; mij geschiede naar Uw Woord. Dus waar Christus in barmhartigheid in ondertrouw gaat, komt de ziel door dit gelovig toestemmen in dit huwelijksverbond; en beiden worden één”.

En zo geeft de ziel aan Jezus het jawoord. Laten we onszelf onderzoeken of we daarvan iets kennen in ons leven. Zo leert de Heere zijn kinderen (wordt vervolgd)

Naar aanleiding van Alexander Comrie, ‘Verhandeling van enige eigenschappen van het zaligmakende geloof’, uitgave De Banier, 2012, € 24,90